

Det kongelige landbruks- og matdepartement
Det kongelige miljøverndepartement

Direktoratet for naturforvaltning
Mattilsynet
Rovviltnemndene
Fylkesmennene

Deres ref

Vår ref

Dato

28. juli 2006

Beitebruk og rovviltforvaltning - samarbeid mellom offentlig forvaltning og andre berørte parter

Landbruks- og matministeren og miljøvernministeren vil med dette fellesbrevet gi presiseringer på hvordan signalene i Soria Moria-erklæringen om rovviltpolitikken skal følges opp i den samlede statlige forvaltningen.

Oppfølging av rovviltpolitikken i forvaltningen

Rovviltpolitikken skal gjennomføres på en bedre og effektiv måte. Det er et mål at den politikken Stortinget har vedtatt skal gjennomføres med et lavest mulig konfliktnivå.

Regjeringen legger vekt på følgende punkter for å få en bedre rovviltforvaltning:

- Bestandsmålene for rovviltbestandene står fast. Oppbyggingstakten skal også ta hensyn til nødvendig tid til tilpasninger for beitebrukerne og lokalsamfunnene generelt. Bestandene skal imidlertid ha en årlig vekst mot de vedtatte bestandsmål.
- Bedre bestandsregistrering gjennom mer lokal medvirkning og forankring, herunder fra yrkesutøvere i husdyrbruk og reindrift. Dette for å søke et lavest mulig konfliktnivå.
- Skadefellingstillatelser skal gis raskt innenfor rammen av de lover og regler som gjelder. Rovvilt som volder stor skade skal felles så effektivt som mulig.
- Revisjon av nødvergeparagrafen i viltloven vil bli behandlet som egen sak og sendt på høring så raskt som mulig.
- Regjeringen legger vekt på økt satsing på forebyggende og konfliktdempende tiltak, samt effektiv samordning mellom miljøpolitiske, landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler med det utgangspunkt at næringspolitikken skal innrettes innenfor rammene av den vedtatte miljøpolitikken.

- Beitenekt skal være siste utvei.

Mer effektivt virkemiddelapparat

Gjennom behandlingen av rovviltmeldingen er det nedfelt at landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler skal innrettes med rovviltpolitikken som en rammebetingelse. Dette innebærer at de statlige virkemidlene skal samordnes og innrettes på en måte som gjør at de samlet bygger opp om og balanserer politiske mål om både rovvilt og beitebruk. Dette gjelder bl.a. BU-tilskudd til investeringer, regionale miljøprogram og føringer for bruken av SMIL-midlene i kommunene (LMD) med midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader (MD). Med utgangspunkt i dagens innretning av de ulike ordningene skal samordningen av virkemidler i hovedsak skje på fylkesnivå.

Prioriterte rovviltområder

I områder som er definert som prioriterte rovviltområder i de regionvise forvaltningsplanene, skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet. Dette innebærer at det i enkelte områder vil være behov for langsiktige investeringer i endret driftsopplegg eller omlegging til annen produksjon.

Det skal stilles som betingelse ved tilskudd til omstillinger at omleggingen bidrar til å hindre direkte kontakt mellom rovvilt og beitedyr. En forutsetning for flytting til nye beiteområder skal være at rovviltsituasjonen/tiltakene i tilflytta område gir tilstrekkelig langsiktighet og forutsigbarhet for trygge beiteområder.

Oppbyggingstakten i rovviltbestandene

I en overgangsfase vil det i tråd med Soria Moria-erklæringen kunne bli nødvendig å avpasse takten i måloppnåelse for rovviltbestandene. Dette innebærer blant annet at det skal kunne felles rovvilt utenfor et biologisk forsvarlig forvaltningsområde nedfelt i den regionale forvaltningsplanen, også før bestanden har nådd bestandsmålet innenfor det aktuelle forvaltningsområdet. En forutsetning er imidlertid at bestanden av den enkelte art i hver region årlig har en positiv utvikling mot de nasjonalt fastsatte bestandsmålene i regionen.

Prioriterte beiteområder

I forvaltningsplanenes prioriterte beiteområder kan rovvilt felles selv om bestandsmålet innenfor prioritert rovviltområde ikke er oppfylt. Dette betyr blant annet at rovvilt utenfor vedtatt rovviltområde skal kunne felles selv om bestandsmålet ikke er nådd innenfor området. I prioriterte beiteområder skal foretakene kunne påregne at rovvilt ikke vil være til hinder for tradisjonell drift med sau på utmarksbeite og reindrift. Dette innebærer at rovvilt som vandrer inn i disse områdene, og som utgjør en potensiell skade for beitedyr, raskt skal kunne tas ut gjennom kvotejakt, lisensfelling eller ved ekstraordinære tiltak. En forutsetning for slik felling er imidlertid at det ikke finnes

andre tilfredsstillende løsninger, og at slik felling ikke truer den aktuelle bestands overlevelse.

Når målet for rovviltbestanden er nådd i regionen skal jakt og effektivt uttak av rovvilt sikre forutsigbarhet og trygghet for at rovvilt ikke vil være til hinder for tradisjonell drift med sau på utmarksbeite og reindrift. Areal differensieringen i de regionale forvaltningsplanene forutsettes å gi langsiktige signaler om rovvilt som rammevilkår for beitebruken. Dette innebærer at prioriteringer innenfor rovviltområder og beiteområder normalt ikke skal endres av temporære endringer i bestandstall og geografisk konsentrasjon av bestandene. Dersom spesielle forhold skulle tilsi det, vil det i forbindelse med rullering av forvaltningsplan likevel kunne foretas endring blant annet av grensene mellom prioriterte rovviltområder og prioriterte beiteområder. Det er de regionale rovvilt nemndene som utarbeider de regionale forvaltningsplanene for rovvilt og rulleringen av disse planene skal skje i nær kontakt med kommuner og organisasjoner i regionene og i samråd med berørte beitebrukere.

Styrket bestandsregistrering

Gode og omforente bestandsdata er en forutsetning for gjennomføringen av vedtatt nasjonal rovvilt politikk og for at det nye forvaltningsregimet skal fungere på en god måte. For å få omforente bestandsdata er det viktig å benytte lokal kunnskap i bestandsregistreringene. Direktoratet for naturforvaltning skal derfor sørge for at rammene til Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt sikrer reell lokal medvirkning, herunder fra yrkesutøvere i husdyrbruk og reindrift. Det er viktig å få bedre sammenfall mellom offisielle bestandstall og lokalbefolkningens opplevelse av situasjonen. I tråd med Soria Moria-erklæringen har regjeringen styrket dette arbeidet betydelig fra 7,5 mill i 2005 til 9,7 mill i 2006.

Det vises i denne sammenheng til samarbeidet med elgjegere om innsending av ekskrementer av bjørn for DNA-analyse og samarbeid med Norges Jeger og Fiskerforbund om registrering av gaupe. For jerv har Statens Naturoppsyn et hovedansvar i samarbeid med Fjelltjenesten, fjellstyrene og bygdeallmenninger. Når det gjelder ulv har Høgskolen i Hedmark et ansvar for å følge opp revirmarkerende par eller familiegrupper, mens Statens Naturoppsyn følger opp enslige dyr.

For å bidra til en kvalitetssikring av både metoder og resultater fra det nasjonale overvåkningsprogrammet vil Miljøverndepartementet nedsette et fagråd. Fagrådet skal gi råd om overvåkningsprogrammet til forvaltningen med tanke på metodeutvikling, estimering av bestandene, levedyktighet og implementering. Dette vil være et viktig bidrag til å redusere datakonflikten knyttet til bestandsestimatene.

Effektivt uttak av rovvilt

Skadefellingstillatelser skal gis raskt innenfor gjeldende lover og regler, og rovvilt som volder skade skal felles så effektivt som mulig i beitesesongen. Statens naturoppsyn

(SNO) skal så langt som mulig bistå lokale fellingslag etter anmodning og nærmere vurdering.

I tilfeller der kvotejakt eller lisensfelling ikke har medført tilstrekkelig uttak av rovvilt, relatert til beitesituasjonen i området, skal miljøforvaltningen bidra til at de uttak som er nødvendige for forsvarlig beitebruk innenfor forvaltningsplanens forutsetninger blir gjennomført i god tid før beiteslipp. Dette innebærer at behovet for å fatte vedtak om skadefelling etter viltloven § 12 vil bli vurdert så snart som mulig etter avsluttet kvotejakt eller lisensfelling. Direktoratet for naturforvaltning kan når de fatter vedtak etter viltloven § 12, i særskilte tilfeller gi fellingsoppdraget til SNO. Det vises i denne sammenheng til erfaringer med ekstraordinært uttak av jerv i regi av SNO våren 2006.

Nødvergeparagrafen

Som oppfølging av Soria Moria-erklæringen skal nødvergeparagrafen presiseres for å klargjøre dyreeiers rett til å beskytte husdyr og hunder mot angrep. Revisjon av nødvergeparagrafen i viltloven vil bli behandlet som egen sak og sendt på høring så raskt som mulig.

Samhandling mellom forvaltningsetater – dyrevernavedtaka/forebyggende tiltak

I områder der det kan forventes konflikt mellom rovvilt og beitedyr er det rovviltneemndenes ansvar, gjennom forvaltningsplanen, å gi klare føringer på hvilke forebyggende tiltak som skal være gjennomført før beiteslipp, og hvilke tiltak som kan settes i verk ved behov, ut fra faktisk rovviltsituasjon. Forvaltningsplanene skal gi føringer for forvaltningsvedtak som fattes både mht. felling av rovvilt og tiltak rettet mot beitedyra, herunder tilskudd til forebyggende tiltak (fylkesmannen) og dyrevernavedtaka (Mattilsynet). For tiltak rettet mot beitedyra forutsettes det størst mulig grad av samordning av landbruksmyndighetenes og miljøvernmyndighetenes virkemiddelbruk.

Saueieren og reieneieren driver sin næring innenfor rammevilkår som forvaltes av Direktoratet for naturforvaltning, Mattilsynet, regionale rovviltneemnder, fylkesmennene og kommunene. Dette forplikter i første rekke fylkesmennene og Mattilsynet å sørge for samordning mellom etatene og dialog med brukeren om mulige tiltak som kan settes i verk for å unngå at enkeltbrukere blir pålagt urimelige vilkår for sin næringsdrift, og for å unngå at dyrevernavesituasjoner skal oppstå. Det er en målsetting at slik samordning og dialog skal opprettes før en konkret skadesituasjon oppstår. Det er videre en målsetting for denne samordningen at dyreeier får et tilbud om midler til forebyggende tiltak parallelt med et eventuelt vedtak etter dyrevernaveloven.

1. Mattilsynet og fylkesmennene må i områder med stor fare for rovdyrangrep arbeide for at det blir satt i verk effektive forebyggende tiltak. Dyreeier, fylkesmann, kommune og Mattilsynet må sørge for at det blir funnet praktiske løsninger som kan hindre dyretragedier og som er akseptable for alle parter. Beitenekt skal være siste utvei etter at andre alternativer er vurdert.

2. Mattilsynet må derfor så raskt som mulig ta kontakt med fylkesmannen for å finne praktiske løsninger når en dyrevernsak er i ferd med å utvikle seg. Det er viktig at det er bred enighet om de løsninger som velges før Mattilsynet fatter et eventuelt vedtak. Utgiftene til slike tiltak skal så langt det er mulig prioriteres innenfor budsjettet til forebyggende tiltak i de enkelte fylker. Det forutsettes også at fylkesmannen fatter raske vedtak om kompensasjon, slik at tiltakene kan settes i verk før det skjer en dyrevernstragedie.

Departementene anmoder alle parter om å bidra til å finne smidige løsninger på et stort og vanskelig problem, løsninger som kan få så bred aksept som mulig i lokalsamfunnet.

Soria Moria-erklæringens punkter vedrørende rovvilt

Regjeringen vil:

- *at forliket i Stortinget om rovviltpolitikken i 2004 legges til grunn, og følges opp på alle nivå.*
- *Norge skal ha levedyktige bestander av ulv, bjørn, gaupe, jerv og kongeørn, og det skal jobbes aktivt med konfliktdependende tiltak. Bestandstall skal kunne vurderes utifra effekten på beiting, beitedyr og på livskvaliteten for folk i rovdyrutsatte områder.*
- *at innsatsen for forebyggende tiltak mot rovviltskade økes betydelig, også økonomisk. Dette er viktig for å opprettholde miljøvennlig utmarksbeiting over hele landet.*
- *opprette en støtteordning til konfliktforebyggende tiltak i rovdyrkommuner, der kommunene selv skal stå fritt til å velge hvilke rovviltrelaterede tiltak de vil bruke penger på.*
- *styrke samarbeidet på tvers av landegrensene, slik at forvaltningen skjer i større forståelse, først og fremst med våre nordiske naboland.*
- *legge vekt på å framskaffe mer pålitelig informasjon om størrelsen på rovdyrbestandene til enhver tid. Her bør det i større grad brukes lokal kunnskap.*
- *at Nødvergeparagrafen i viltloven skal presiseres for å klargjøre dyreeierens rett til å beskytte husdyr og hunder mot angrep.*
- *at det skal sikres effektivt uttak av skadedyr og iverksette felling når rovdyr utvikler truende adferd ved gjentatt oppsøking av husstander.*
- *dagens erstatningsordning for tap av husdyr på beite som skyldes fredet rovvilt beholdes. Det må utvikles insentiv til forebyggende tiltak.*

Forliket om rovviltpolitikken våren 2004

I Soria Moria-erklæringen slår Regjeringen fast at forliket som ble inngått våren 2004 i forbindelse med Stortingets behandling av St.meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* skal ligge til grunn for rovviltforvaltningen. Innenfor denne rammen gis det videre signaler om hvordan hensynet til rovvilt, beitebruk, lokalbefolkning og andre berørte grupper skal balanseres i den løpende forvaltningen.

Dette innebærer en videreføring av en todelt målsetting om levedyktige rovviltbestander og om jordbruksdrift basert på beitebruk. Videre gjelder prinsippet om arealdifferensiert forvaltning som ble beskrevet i St.meld.nr. 12 (2002-2003) *Om dyrehold og dyrevelferd* og fulgt opp i St.meld.nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* og Stortingets behandling av denne. Dette prinsippet er nedfelt i *Forskrift om forvaltning av rovvilt*, fastsatt ved Kgl.res. 18. mars 2005. Forskriften gir bl.a. bestemmelser om rovviltregioner, nasjonalt fastsatte bestandsmål i hver region, regionale rovviltnemnder og regionale forvaltningsplaner for rovvilt.

Med hilsen

Helen Bjørnøy

Terje Riis-Johansen